

Deosebirea dintre calcurile totale și cele parțiale va ieși mai bine în evidență după ce vom examina, în continuare, un material în cea mai mare parte nou. Faptele pe care le vom discuta vor fi grupate în două categorii principale, în funcție de structura elementelor lexicale calchiate, care pot fi derivate sau compuse.

A. Calcuri de structură la cuvintele derivate

În cadrul acestora vom distinge între ceea ce reprezintă calc total și parțial.

1. *Calcuri totale.* Dintre derivatele românești, cu structura în întregime preluată după modelele rusești, menționăm:

Coreferat. Nici un dicționar românesc nu-l înregistrează, deși este mult folosit. A mai fost semnalat de câteva ori și criticat ca o formație incorectă¹. Credem că trebuie considerat un calc după rus. содоклад, care înseamnă, în același timp, « coraport » și « coreferat »². Și lui *coreferat* îi corespunde în rusă содокладчик (format din co 'co' + докладчик 'raportor', 'referent'), dar acesta s-ar mai putea explica și în interiorul limbii române, ca un derivat cu prefixul *co*, despre care știm că indică asocierea.

Împreună cu *coreferat*, trebuie discutat *coraport*, pentru care s-au propus două explicații: a) derivat regresiv din *coraportor*³ și b) traducere a rus. содоклад⁴.

Unional. Este explicat de DLRM și DN ca un derivat din *uniune* + suf. — *al*, ceea ce este adevărat, dar trebuie adăugat după rus. союзный (< союз 'uniune'). Spre modelul rusesc invocat ne îndreptăm și sensul acestui neologism, definit astfel în DN: « relativ la uniune, care face parte dintr-o uniune (în special din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste) ». În dicționarele românești mai vechi (aparținând lui Candrea, Șăineanu și Scriban) *unional* nu există, ceea ce înseamnă că este recent în limba română și acest lucru pledează de asemenea în favoarea influenței rusești. Trebuie precizat că *unional* traduce nu numai *adj. rus. союзный* (cf. союзная республика > *republică unională*), ci și pe *всесоюзный*, care n-ar putea fi redat exact în românește decât printr-o perifrază: « din toată Uniunea (Sovietică) ». În mod obișnuit, traducătorii simplifică însă lucrurile și-l redau pe *всесоюзный* prin *unional*. Iată un singur exemplu, la care ar mai putea fi adăugate multe altele: « ... на II Всесоюзном съезде советских писателей » rom. « ... la cel de-al II-lea Congres *unional* al scriitorilor sovietici »⁵.

2. *Calcurile parțiale* se întâlnesc la cuvintele derivate, pe care le vom grupa în trei categorii:

- a) derivate cu prefixe
- b) derivate cu sufixe
- c) derivate parasintetice (cu prefixe și sufixe)

a) Din prima categorie menționăm o serie de adjective necunoscute dicționarului nostru vechi și derivate cu ajutorul prefixului *pre* (cărui îi corespunde în rusește до). Ele au mai fost semnalate și sînt înregistrate chiar în dicționarele noastre recente, însă fără a fi explicate cu ajutorul modelelor rusești pe care le reproduc. Toate sînt extrem de frecvente în traduceri din limba rusă și aparțin, pe deasupra, terminologiei economico-politice și filozofice. Faptul nu este de loc întimplător, întrucît, după cum se știe, influența rusă modernă asupra limbii române s-a manifestat, cel mai puternic, în domeniul politico-ideologic. Adjectivele în discuție sînt următoarele:

Precapitalist. (din *pre* — + *capitalist*, după rus. докапиталистический). (Cf. rus. докапиталистическое общество 'Societate precapitalistă'; докапиталистические отношения 'relații precapitaliste' etc. ...)

Prefeudal (din *pre* — + *feudal*, după rus. дофеодальный). Cf. дофеодальное общество ('societate prefeudală'). Rom. *prefeudal* mai traduce, uneori, și rus. предфеодальный: « ... Rusia feudală ... și-a avut tradițiile sale artistice din perioada prefeudală »⁶.

¹ Vezi, de pildă, Iorgu Iordan, p. 136, n. 2 și A. I. Graur, *Studii de lingvistică generală*, p. 90.

² Astfel a și fost tradus în dicționarele ruso-române. Vezi, spre exemplu, *Dicționar rus-român*, vol. II, București, E.S.P.L.A., 1960, p. 440, *Русско-румынский словарь*, Moscova, 1954, p. 189, și *Dicționar economic financiar rus-român*, București, Edit. științifică, 1957, p. 515.

³ Despre care acad. Iorgu Iordan (op. cit., p. 108) spune că « era cunoscut și în trecut ».

⁴ Prima etimologie e dată de *Gramatica Academiei*, ed. I, vol. I, p. 36, iar a doua de acad. Iorgu Iordan în *Limba română contemporană*, p. 108 și 316. În LR, 1959, nr. 3, p. 88, am acceptat explicația dată de *Gramatica limbii române*, dar astăzi nu ni se mai pare convingătoare.

⁵ Bazele esteticii marxist-leniniste, p. 403 (în original, la p. 377). Cf. și *Совет всесоюзной сельскохозяйственной кооперации*, care a fost tradus în românește prin « Consiliul unional al cooperației agricole » (*Dicț. economic-financiar rus-român*, p. 701).

⁶ Vezi *Bazele esteticii marxist-leniniste*, p. 268 (în original, la p. 257: *предфеодалный период*).